UNIE ADVOKÁTŮ

Stanovisko Unie advokátů, z.s.
k nálezu Pléna Ústavního soudu ze dne 24. ledna 2023 sp. zn. Pl. ÚS 44/21

Cesty Páně jsou nevyzpytatelné a Ústavní soud dospěl k závěru, že advokáti nechtějí peníze. Ve svém nálezu Pléna Ústavního soudu totiž dvanáct ctihodných soudců rozhodlo, že Česká advokátní komora může, respektive musí určit advokáta člověku, který se na ni obrátil že advokáta nemůže sehnat a určení advokáta žádá, ačkoliv za služby je ochoten platit, respektive, není nemajetný tak, aby mohl žádat zastoupení zdarma. Doposud pouze takový žadatel se mohl na ČAK obrátit s žádostí o přidělení advokáta pro bono. Zopakujme si, za jakých podmínek Čeká advokátní komora dosud o žádosti nemajetného žadatele rozhodne. Citujme z webu ČAK:

„Žádá-li žadatel o poskytnutí bezplatné právní služby nebo za sníženou odměnu musí dle § 18 odst. 3 zákona o advokacii současně s podáním návrhu na určení advokáta k poskytnutí právní služby prokázat způsobem stanoveným vyhl. č. 275/2006 Sb., že jeho příjmové, majetkové a sociální poměry odůvodňují přiznání práva na poskytnutí bezplatné právní pomoci nebo za odměnu sníženou."

Takže vzhůru k vyhlášce č. 275/2006 Sb., která se případně nazývá „Vyhláška, kterou se stanoví způsob zjišťování příjmových a majetkových poměrů žadatele o určení advokáta Českou advokátní komorou k poskytnutí právních služeb bezplatně nebo za sníženou odměnu."

Protože se Unii advokátů jeví pravděpodobné že většina kolegů tu pětistránkovou „přílohu" v životě neviděla, dáváme ji do přílohy tohoto článku. V každém případě dotazníček má pět stran a svým obsahem značně připomíná dotazníky Národního bezpečnostního úřadu.

Samozřejmě, že zachování práva na spravedlivý proces jednoznačně vyžaduje, aby k soudům měli přístup všichni bez ohledu na majetkové poměry. To je správné a v souladu se zákonem a Ústavou. Nyní se však na základě citovaného nálezu Ústavního soudu ocitáme na velmi nepevné půdě, která je dle názoru Unie advokátů, z.s., v příkrém rozporu s advokátní praxí a jejímiž oběťmi budou, jak jinak, advokáti.

Nález Pléna Ústavního soudu, publikovaný pod sp. zn. Pl. ÚS 44/21 ze dne 24. ledna 2023 totiž dospěl k závěru, že reálně může nastat situace, kdy klient bude ochoten zaplatit, ovšem nebude advokáta, který by se jej ujal. K takovému počinu – totiž odmítnutí platícího klienta – dojde čas od času v praxi každého advokáta. Důvody bývají dva. Tím prvním je, že advokát je přesvědčen o tom, že požadavek, vznesený klientem, je neoprávněný, případně „nehratelný", ba dokonce někdy i nesmyslný. I za „normálních" okolností rozumný advokát dělá vše pro to, aby potenciálního klienta od jeho úmyslu odradil. Činí tak jednak proto, že nikdo nejde rád do předem zcela prohrané bitvy, která přinese jenom klientovu nespokojenost. Tato nespokojenost pak může, jak je všeobecně známo, jednoduše přejít do žalob na náhradu škody, ve které soud advokát marně prokazuje, že klienta na veškerá rizika upozornil, avšak klient jeho rad nedbal. Dalším důvodem také je, že si

advokát nechce kazit reputaci negativním „skóre" neúspěšných podání. Dohledat taková neúspěšná podání k Nejvyššímu správnímu soudu, Nejvyššímu soudu či Ústavnímu soudu není v době neomezeného virtuálního prostoru žádný problém, neboť rozhodnutí i o zamítnutých či odmítnutých podáních bývají na webových stránkách těchto soudů zveřejňována. To, že advokát byl určen ex offo pochopitelně v rozhodnutích uvedeno není, takže nejednou může advokát vypadat jako úplný právní pitomec a neschopa, ačkoliv jeho osobní právní názor byl zcela v souladu s rozhodnutím příslušeného soudu, který žalobce či stěžovatele přejel jako suchou stráň.

Druhým zásadním důvodem pro „nedohodu" potenciálního klienta a advokáta může samozřejmě být rozdílný názor na to, „co za to". Ačkoliv tato zkušenost je dlouhodobě laickou veřejností zpochybňována, je faktem, že jednu stránku jednoduchého právního textu nelze napsat za dobu kratší, než je jedna hodina. A to za předpokladu, že spis je nastudovaný. Pokud se zároveň musí přikládat a zpracovávat listinné důkazy, je desetistránkové podání s dejme tomu dvaceti přílohami a odkazy na předcházející právní rozhodnutí ve věci, s hodnocením důkazů, případně s citacemi z relevantní judikatury velmi snadno práce na dva dny v plném pracovním nasazení. Toto bohužel většina klientů a potenciálních klientů nechápe a jsou značně rozmrzelí, když si advokáti za takovouto práci účtují stejnou hodinovou sazbu jako dejme tomu v autoservisu, kdy ovšem sepsání takového návrhu časově odpovídá práci na kompletní repasi motoru vozidla.

V případě, kdy Česká advokátní komora ustanoví advokáta „za odměnu", nastává další otázka, čím bude tato odměna stanovena. Inu pochopitelně advokátním tarifem, tedy vyhláškou č. 177/1996 Sb. v aktuálním znění. Připomeňme, že v řadě případů nelze „hodnotu věci" vůbec určit, takže jsou určeny jakési fiktivní „ceny" tarifních hodnot ve výši 10.000,- Kč (§9 odst. 1), 35.000,-Kč (§ 9 odst. 3), či hodnotě 50.000,- Kč (§9 odst.4). V trestním řízení se nedostanete u obhajoby ani u těch nejzávažnějších trestných činů přes tarifní hodnotu 50.000,- Kč. To tedy znamená, že za jeden úkon právní pomoci advokátovi náleží při tarifní hodnotě 10.000,- Kč odměna 200,- Kč za jeden právní úkon, při tarifní hodnotě 35.000 a 50.000,- Kč to je 500,- Kč za jeden právní úkon. A co je právním úkonem? Za předpokladu, že klient přijde k advokátovi v okamžiku, kdy je pro další jednání před soudy povinné zastoupení advokátem (a zejména na takové případy nález Pléna Ústavního soudu míří), tedy klasicky k podání kasační stížnosti, dovolání či ústavní stížnosti, přicházejí dle ust. § 11 AT k účtování tyto právní úkony:

- první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení nebo obhajoby, je-li klientovi zástupce nebo obhájce ustanoven soudem (a per analogiam ČAKem)
- další porada s klientem přesahující jednu hodinu,
- písemné podání nebo návrh ve věci samé,

tedy summa sumárum tři právní úkony, tedy celkem 600 až 1500,- Kč. I kdyby advokát požadoval „pro zvláštní obtížnost či časovou náročnost" ve smyslu ust. §12 AT zvýšení sazby „až na trojnásobek", bavíme se o odměně ve výši 1.800 až 4.500,- Kč, k tomu pak nějaké drobné paušální náhrady nákladů, prostě více než 6.000,- Kč za nejtěžší a nejkvalifikovanější úkony právní služby v tomto režimu nelze dostat. Co na to říci jiného než „zlatej autoservis"? Snad jen to, že toto je obraz „advokacie jako součásti systému justice" v praxi. To, že soudci Ústavního soudu toto uspořádání nazývají „hrazenou službou" je skutečně výsměch. Na dotaz Unie advokátů, z.s. na názor ohledně takto „placených advokátních služeb" většina oslovených advokátů uvedla, že raději přijme fakt, že klient je finančně neschopen platit cokoliv, než být jmenován advokátem „placeným".

Unie advokátů, z.s. respektuje, že Česká republika je povinna garantovat právo na spravedlivý proces, jehož součástí je i právo na advokátní pomoc, avšak ptá se, kde je též právo advokátů na spravedlivou

přiměřenou odměnu. Je toho názoru, že i při aplikaci obecně známého ústavního principu vyvažování vzájemně si kolidujících práv není takováto disproporce adekvátní, a to zvláště, když skutečným důvodem této disproporce je prostě zakrývání skutečného stavu a skutečného problému. Jeho součástí je, bohužel, i projev nerespektování advokátů jako nutné součásti justice ze strany soudců, a to, bohužel, včetně soudců soudu Ústavního. Je tomu tak pravděpodobně z důvodu, že řada z nich má za sebou pouze nebo převážně akademickou zkušenost, která by v rámci reálného výkonu práva samotnými soudci tvrdě narazila. Doufejme, že noví soudci, kteří budou navrženi novým prezidentem ČR do pléna Ústavního soudu a kteří budou schváleni Senátem tento nepoměr poněkud vyrovnají.

Uvedený názor je stanoviskem Unie advokátů, z.s.
v Praze, dne 12. ledna 2023

Odkaz:

https://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-zrusil-cast-ustanoveni-zakona-o-advokacii-k-poskytnuti-pravni-pomoci-ze-strany-cak